

Asia: VN/27452/2020-OM-548

Julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeiden kartoitus

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat mielestänne nykyisten julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden kehittämistarpeet? Puuttuuko nykyisistä salassapitosäännöksistä jotain olennaista? Kuvailkaa ja perustelkaa kehittämistarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen on turvallisuusympäristön muutoksen myötä kiinnitetty erityistä huomiota. Viranomaiset ovat tiivistäneet yhteistyötä ja tiedonvaihtoa ja huoltovarmuuskriittisiä toimijoita on kehoitettu tarkastelemaan omaa varautumistasoaan vastaamaan vallitsevaa tilannetta. Eduskunta on vastikään hyväksynyt lain yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta. Laki on tasavallan presidentin vahvistettavana.

Yhteiskunnan huoltovarmuuden kannalta kriittisiä kohteita ja kriittistä infrastruktuuria ovat muun ohella sähkönjakeluun, vesi- ja jätevesihuoltoon, kaukolämmöntuotantoon ja jakeluun sekä tietoliikenteeseen liittyvät kohteet ja verkostot. Kohteet ja verkostot voivat olla julkisessa tai yksityisessä omistuksessa. Voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet eivät nimenomaisesti huomioi huoltovarmuuskriittisten kohteiden ja infran tietoja, vaan sääntely ja tiedot jäävät tältä osin liian avoimiksi huomioiden vallitseva turvallisuustilanne. Näitä huoltovarmuuskriittisiä kohteita ja infraa koskevat sijainti- tai vastaavat tiedot tulisi voida pitää salassa. Voimassa olevan julkisuuslain 24 §:n 1 momentin salassapitoperusteet eivät tällä hetkellä tunnista tätä tarvetta riittävän selkeästi ja niitä tulisikin tältä osin kehittää ja täydentää.

Turvallisuusympäristön muutoksen myötä salassapitoperusteiden kehittämistä tulisi arvioida myös kuntien valmiussuunnitelmien ja riskienhallintasuunnitelmien osalta. Valmiussuunnitelmat sisältävät yksityiskohtaista tietoa kaupungin varautumisesta ja riskienhallintasuunnitelmat yksityiskohtaista tietoa kaupungin riskienhallinnasta. Oikeuskäytännön linjaukseen perustuvaa nykykäytäntöä, jossa valmiussuunnitelmasta laaditaan sekä julkinen versio että salassa pidettävää tietoa sisältävä versio, ei voida pitää kaikilta osin selkeänä ja tarkoituksenmukaisena. Salassapitoperusteiden tarkastelun yhteydessä tulisikin tutkia mahdollisuus määrittää kuntien valmiussuunnitelmat ja samoin riskienhallintasuunnitelmat salassapidon piiriin. Todettakoon selvyyden vuoksi, että salassapitoa ei

olisi edelleenkin tarvetta ulottaa kuntien varautumisen ja riskienhallinnan periaatepäätöksiin, jotka olisivat edelleen julkista tietoa ja joiden perusteella kuntalaisilla olisi mahdollisuus varmistaa, että kunta huolehtii varautumisesta ja riskienhallinnasta lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), millaisia muutoksia tämä edellyttäisi salassapitoperusteisiin? Kuvaillaa ja perustelkaa muutostarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Julkisuuslain soveltamisalaa on ehdotettu muutettavaksi siten, että viranomaistoiminnan lisäksi julkisuuslaki ulotettaisiin myös yksityisoikeudellisiin toimijoihin siltä osin kuin ne hoitavat perustuslain 124 §:ssä tarkoitetulla tavalla julkista hallintotehtävää, tai jos ne ovat julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen tai julkisyhteisöjen yhteisessä määräysvallassa ja harjoittavat muuta kuin kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa. Sääntely ulotettaisiin myös edellä mainittujen yksityisten määräysvallassa oleviin tytäryhteisöihin ja tytärsäätiöihin. Säännöksillä on tarkoitus laajentaa julkisuusperiaatteen toteutumista suhteessa voimassa olevaan lakiin, jonka mukaan sitä on sovellettu julkista tehtävää hoitaviin yksityisiin tahoihin vain niiltä osin, kuin tehtävissä on ollut kyse nimenomaan julkisen vallan käytöstä. Lakia sovellettaisiin pykälässä mainittuihin toimijoihin lähtökohtaisesti vastaavalla tavalla kuin viranomaisiin.

Lähtökohtaisesti Lappeenrannan kaupunki kannattaa ehdotettua sääntelyä avoimuuden lisäämiseksi, mutta samalla kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että uudessa sääntelyssä tulee huomioida asianmukaiset mahdollisuudet toimia kilpailutilanteessa markkinoilla. Kaupunki ei ole tunnistanut ehdotetun soveltamisalaa koskevan muutoksen myötä muutostarpeita lain salassapitoperusteissa.

Oletteko tunnistaneet tietojen tai asiakirjojen salassapitoa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka on ristiriidassa julkisuuslain salassapitosäännösten kanssa? Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), aiheutuisiko soveltamisalan muutoksesta konkreettisia ristiriitoja nykyisen erityislainsäädännön kanssa tai tarvetta tarkentaa erityislainsäädäntöä?

Lausuntopyynnössä tiedusteltuja erityislainsäädännön säännösten ja julkisuuslain salassapitosäännösten välisiä ristiriitaisuuksia ei ole tunnistettu eikä kaupungilla ole tätä koskien erityislainsäädännön kehittämis ehdotuksia.

Alatalo Johanna
Lappeenrannan kaupunki - Kaupunginhallitus